

Η Λιβύη, η Αφρική και η ελληνική εξωτερική πολιτική

ΓΝΩΜΗ

ΤΟΥ **ΙΩΑΝΝΗ Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ**

Η πρόσφατη έξαρση των αφίξεων προσφύγων και μεταναστών στις νότιες ακτές της Κρήτης επανέφερε στο προσκήνιο την κατάσταση στη Λιβύη αλλά και την πολιτική της Ελλάδος στην ανατολική Μεσόγειο. Όπως και πριν από πενήντα έτη η υπογραφή του τουρκολιβυκού μνημονίου λεητούργησε αφηρηστικά για την ανάγκη ενισχύσεως της ελληνικής διπλωματικής παρουσίας στη Λιβύη αλλά και στη βόρειο Αφρική εν γένει, η παρούσα κρίση αναδεικνύει ότι η οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών είναι ένα μόνον από μια σειρά σοβαρών διπλωματικών προβλημάτων τα οποία επαναφέρουν στη συζήτηση την ανάγκη μιας ελληνικής εθνικής στρατηγικής για την Αφρική.

Συνήθως η συζήτηση αυτή συνδέεται με τις αντίστοιχες διπλωματικές πρωτοβουλίες της Τουρκίας κατά την τελευταία δεκαετία. Είναι γεγονός ότι εκμεταλλευόμενη τις διεθνείς διπλωματικές συγκυρίες αλλά και την εξωστρέφεια της οικονομίας της, η Τουρκία κατόρθωσε να αποκτήσει σημαντικά ερείσματα στη Λιβύη και σε κράτη της υποσαχάρια Αφρικής. Καλό όμως θα ήταν αυτή η συζήτηση να μην ετεροπροσδιορίζεται ως προς την Τουρκία, αλλά να επικεντρωθεί ως προς τα ελληνικά συμφέροντα, διπλωματικά, οικονομικά και άλλα, τα οποία μπορούν να προωθηθούν μέσω μιας πλέον ενεργού παρουσίας στην Αφρική. Η χάραξη μιας ελληνικής διπλωματικής στρατηγικής για τη Λιβύη, τη βόρειο Αφρική και την υποσαχάρια Αφρική αποτελεί αδήριτη ανάγκη. Η παράβλεψη αυτής της πραγματικότητας σημαίνει απλώς ότι η πιθανότητα να ενσκήψουν κρίσεις όπως αυτή των τελευταίων ημερών αυξάνεται, με τις ελληνικές Αρχές να μην είναι καταλλήλως προετοιμασμένες.

Και αν οι πρόσφατες εικόνες στα νότια της Κρήτης προκαλούν ανησυχία, οι προβλέψεις είναι μάλλον ζοφερές. Την εποχή που ακόμη και χώρες όπως η Τουρκία αρχίζουν να αντιμετωπίζουν δημογραφικό πρόβλημα, η αύξηση του πληθυσμού στις χώρες της υποσαχάρια Αφρικής παραμένει εντυπωσιακή. Συνδυαζόμενη δε με την απουσία αποτελεσματικών κρατών και υγιών θεσμών, η δημογραφική αυτή έκρηξη δεν αναμένεται να συμβάλει στην ανάπτυξη και την ευημερία της ηπείρου. Αντιθέτως, μπορεί να συμβάλει στην αποσταθεροποίηση των υπαρχόντων κρατών, την έξαρση εμφυλίων συγκρούσεων και την αμφισβήτηση των συνόρων, τα οποία έγιναν εν πολλοίς σεβαστά μετά το τέλος της αποικιοκρατίας. Υπό τις συνθήκες αυτές δεν θα έπρεπε να αποτελεί έκπληξη η ραγδαία άνοδος του αριθμού αφρικανών προσφύγων και μεταναστών, οι οποίοι θα επιδιώξουν να βρουν καταφύγιο στην Ευρώπη. Η κλιματική αλλαγή αποτελεί επιπρόσθετο επιβαρυντικό παράγοντα, καθώς η επιβίωση αγροτικών κοινοτήτων σε όλη την υποσαχάρια Αφρική καθίσταται επισφαλής με τη μείωση των βροχοπτώσεων, της ροής των ποταμών και την αποξήρανση των λιμνών, αλλά και την έξαρση των ακραίων καιρικών φαινομένων. Η κατάσταση αναμένεται να επιδεινωθεί και με τη συρρίκνωση των προγραμμάτων οικονομικής βοήθειας που διαχειρίζονταν ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και συνδεδεμένοι με αυτόν διεθνείς οργανισμοί αλλά και οι Ηνωμένες Πολιτείες, βάσει των επιλογών της κυβέρνησεως Τραμπ. Η χάραξη μιας ελληνικής στρατηγικής για την Αφρική και η αποτελεσματική συμβολή της Ελλάδος στη χάραξη της αντίστοιχης ευρωπαϊκής δεν αποτελεί πολυτέλεια αλλά προτεραιότητα.

Ο Ιωάννης Ν. Γρηγοριάδης είναι αναπληρωτής καθηγητής του Τμήματος Πολιτικής Γεωγραφίας και Δημοσίας Διοικήσεως του Πανεπιστημίου Μπλάνκεντ και επικεφαλής του Γραφείου Τύπου του ΕΛΙΑΜΕΠ